

Vstal je ...

(Spisal V.)

(Konec.)

Doma pa so Kopaču dnevi tekli kakor tedni, in mesec se mu je zdel že cela večnost. Skoro vsak teden je napregel voziček in se peljal v Ljubljano vprašat, kako je sinu. A vselej je moral slišati isti odgovor: „Se še ne vé dobro. Potrpite še nekaj časa!“ Še najbolj ga je mučila ta negotovost, ki je bila po njegovih mislih bržkone le neodkritost zdravnikova. Vedel je, da se ima v kratkem odločiti, ali mu bo jedini sin naslednik in opora na stara leta, ali bo pa vselej ostal v norišnici. In zraven še ti strupeni jeziki ljudij! marsikaj so govorili o njegovem sinu, kar ni bilo res, in na tak način jemali dobro ime prej tako pošteni in čislani hiši. Hudo, hudo je to bolelo ponosnega moža, potlačila ga je ta sramota globoko, kakor izgubljen je hodil okoli, ne vede, česa bi se lotil, in iz prsij se mu je večkrat izvil globok, težak vzdih. Zraven pa še vedno poslušati tarnanje in jadikovanje žene! Toda vse to bi že še prenesel, ko bi ga ne mučilo nekaj družega, hujšega. Vest, tista nikdar mirujoča vest mu je neprenehoma očitala, da je deloma tudi sam kriv sinove nesreče. In to ga je še najbolj bolelo, najbolj peklo.

Lahko si je tedaj misliti, kakšna čustva so ga prešinila, ko je nekoč že proti koncu posta srečal v Ljubljani onega gospoda iz bolnišnice, ki ga je poklical k sebi in mu rekel: „Oče! dobro se je izteklo. Sedaj se je spame-toval, samo slab je še, slab. Neredno življenje mu je še največ škodilo, potem pa pijača. Drugi teden lahko pridete ponj!“ Samega veselja skoro ni vedel, kaj bi storil. Hotel je nekaj reči gospodu v zahvalo, pa ni mogel, besede mu niso hotele iz grla. Hotel je gospodu poljubiti roko, pa mu jo je odtegnil. Tako ga je prevzelo veselje, da se je šele že dober streljaj daleč spomnil, da je še odkrit.

In doma je že težko čakal družega tedna. Takoj v ponedeljek — bilo je že veliki teden — je napregel voziček, pogrnil nanj najlepši koc, ki ga je imel, in se odpeljal v Ljubljano po Toneta.

Kako lahko mu je bilo v srcu, ko je zopet prestopil prag bolnišnice; srce mu je veselja utripalo, ko je stopal za zdravnikom po dolgem hodniku naravnost proti sobi, kjer je ležal Tone. Šla sta ob dolgih vrstah bolniških postelj. Povsod sami blede, upali obrazi, ki so se proseče ozirali za njima. Prišla sta na drugi konec. Tu se je zdravnik ustavil in pokazal na posteljo: „Tukaj je!“ Kopač se je ozrl in na postelji ugledal svojega sina — pa kakšnega! Lastnim očem skoro ni mogel verjeti: lice blede, upalo, oči globoko udrte, prej tako močne roke, sedaj tanke, suhe — sama kost in koža ga je bila. Skoro bi se ga bil ustrašil.

„Oče! ste vendar prišli?“ je dejal tiho, komaj slišno.

„I, kako pa je, Tone, ali si boljši ali slabši?“ je vprašal Kopač vzbudivši se iz osupljenosti.

„O slab sem še, oče, slab, kakor bi ne imel nič krvi!“

Pa vendar ni mogel Kopač strpeti, da bi ga pustil še nekaj časa v bolnišnici, dasi mu je to zdravnik svetoval. Mislil si je: doma bo imel tudi dobro postrežbo, če ne boljšo nego tukaj, hrana bo tečna in zdrava, bolj svež in oster zrak mu bo gotovo dobro del, dočim je tu notri tako čuden duh, da bi on sam ne mogel vstrpeti dolgo. Zato mu je rekel:

„Pa vstani, Tone, in se napravi, da prej odrinemo!“ Nato je šel iz sobe.

Dobro četrť ure pozneje pa je že drdral po tržaški cesti voziček s Kopačem in Tonetom proti domu. „Bogu bodi tisočkrat hvala, da se vozimo tod bolj veseli nego smo se pred dobrim mesecem!“ je dejal zadovoljno Kopač, prižgal smodko in pogнал, da sta bila prej doma.

Komaj sta zategnila na dvorišče, že je stopila na prag mati. Z očmi je nekoga iskala . . . zagledala ga je . . . obstala . . . hotela je vsklikniti, pa ji je beseda zastala v grlu.

„Tone, ti . . .?“

Tonetu pa se je lahen, komaj viden nasmeh zazibal okoli usten, pomolil ji je roko, ki jo je ona zagrabila z obema rokama, in vsi trije so šli v hišo.

Odslej je Tone skoro vsak dan presedel na klopici pred hišo, kjer se je sončil. Sveži zrak in prijetno pomladansko solnce mu je kaj dobro delo: bilo mu je, kakor bi mu vlival novo življenje v otrple ude. — Neko popoldne je prisledla k njemu še mati.

„Ti, Tone, kako pa je s tvojo velikonočno dolžnostjo? Kaj ne, da je še nisi opravil? Nemara se že dalj časa nisi pobrigal za to. Podvizati se ti bo treba, zakaj prazniki so tu, jutri bo že velika sredo. Saj če težko greš do cerkve, pridejo pa doli k tebi. Kdaj bi pa rad?“

„Saj se ne mudi tako, mati, bom že šel!“

„Pred prazniki boš pa vsaj še opravil! To bi bilo vendar-le grdo, če bi ne. Če moreš, kar danes proti večeru stopi gori, jih bom pa jaz šla prej poklicat!“

„Eh, ne bodite no tako sitni! Bom že še. Saj je po praznikih tudi še čas.“

Tone se je obrnil v stran. Mati ni hotela več siliti vanj, potrta je odšla v hišo. Tone pa je še obsedel, ker je sedaj solnce ravno najbolj grelo, skoro pripekalo; bilo je za spomladanski čas skoro soparno, kakor bi se napravljalo za dež.

Malo pozneje mu je mati hotela dati nekaj okrepčila za malo južino, pa ga že ni bilo nikjer. Vprašala je moža, če ga je kaj videl, kam je zavil, pa ji tudi ni vedel nič povedati. Ko pa je le še silila vanj in ga izpraševala, ji je že nevoljen odgovoril:

„E, kam bo neki šel! Daleč ne more biti. Bo že prišel od kodi.“

Mati je sprva mislila, da je vendar-le storil tisto, k čemur ga je prej silila. Ko pa se je spomnila njegovih zadnjih besed, se ji je to zdelo neverjetno; moral je zaviti kam drugam.

Med tem pa se je zunaj vzdignila huda sapa, pometala je po cesti prah in bilke ter vse skupaj drvila po zraku. Sem izza Krima je jug pritiskal

oblake in jih podil na obnebu; v velikanskih gručah so se valili in kopičili po nebu; kmalu je bilo vse nebo zágrnjeno s črnosivim plaščem. Jug je pótihnil. Bilo je popolnoma napravljeno k hudi uri.

Zato je začelo Kopača skrbeti, kam bi bil neki šel Tone. Bal se je, da bi ga kje prehitela ploha, zakaj njemu bi lahko škodovala najmanjša sapica. Stopil je torej k sosedu pogledat, ko bi bil tam, pa ga ni bilo. Ko je tako premišljeval, kam bi še mogel iti Tone, mu kar nakrat pade v glavo misel: „Pa ne da bi zopet lezel gori v Hosto? Čakaj, še tja gori stopim pogledat! Če ga pa tam ne bo, potem pa res ne vem, kje bi bil.“ Naglo je stopil proti bajti, in res — dobil ga je tam. Molčé mu je namignil, naj gre ž njim domov. In šel je.

Zunaj je mej tem nastala neka tišina, kakor bi vse v naravi nečesa pričakovalo. Bilo je temačno in mrzeče. Kopač je naglo stopal po bregu in Tone molčé za njim. „Stopi, Tone, stopi, če ne naju bo še dež!“ Šla sta naglo, a od bajte pa do doma je bilo dobro četrť ure. Za Krimom je otlo zabobnelo, v oblakih je završalo ... posamezne težke kaplje so jele padati. Še jedenkrat je zavil močen veter in dež se je usul, ulil ... ploha je bila tu. Kopač je slekel suknjo, jo Tonetu ogrnil in rekel: „Tone, steciva!“ In stekla sta po bregu proti domu.

Ko sta pritekla domov, je bil Kopač že premočen do kože in Tone ne dosti manj. Sedel je v hiši na klop, bil je zelo truden in izmučen. A dolgo ni mogel obsedeti, polagoma so ga zapuščale moči, obšle so ga čudne slabosti ... Slekel se je in legel v posteljo.

Tu mu je postalo nakrat silno vroče. Lotila se ga je huda vročina, kakor bi vse gorelo na njem. — Kmalu se tudi zavedel ni več ... začel je blesti. Nekaj časa je topo in brezmiselno zrl v strop, potem pa kar nakrat začel mahati z rokami po zraku in vpiti: „Pomagajte! Držite me! Utopiti me hoče ... v žganju me hoče utopiti! — Ne, ne boš me ne! — Pomagajte!“ In mahal je z rokami okoli sebe, da ni bilo moči blizu. — Kmalu pa se je zopet umiril. Ljubeznivo je gledal okoli sebe in polglasno govoril sam s sabo: „Prazniki so tu, kaj ne? — O, kako veselo je bilo včasih te praznike! Fantje smo peli pri procesiji, nosili bandero, zvonili, streljali ... Kako sem se vselej veselil teh praznikov! Letos pa ... letos ...“

Tone se je na postelji obrnil na drugo stran, v zid.

Tri dolge dni je moral tako ostati v postelji.

Veliko soboto pa mu je nekoliko odleglo, bleдел ni več in tudi iz postelje je že mogel nekoliko, samo slab je še bil. Čez dan pa se je toliko poživil, da se je čutil dovolj močnega, da bo mogel čez praznike vstati iz postelje, ven pa še ne bo mogel.

Prišlo je jutro velike nedelje.

Že na vse zgodaj so začeli dnevu pritrkavati in streljati gori pri cerkvi. Toneta je to takoj zbudilo. Stegnil je roko in odprl okno zraven zglavja. Zunaj je bilo še temačno in mrzeče. Privzdignil je glavo in jo podprl z desnico. Po jutranjem, čvrstem zraku je donelo brnenje zvonov in pokanje možnarjev, ki je prihajalo skozi okno na njegovo uho. Obstal je in poslušal.

Ko bi le tudi on mogel k drugim fantom gori k cerkvi! . . . Brž ko je prišla mati v sobo, jo je prosil, naj mu pomaga iz postelje, da se bo napravil. Nato mu je dejala stolček k oknu na klop, od koder se je dobro videlo k cerkvi. Pomagala mu je na ta stolček, da bi od tu videl procesijo, ki je imela priti tod mimo.

Zunaj se je že zdanilo. Ravnokar so nehali pritrkavati; Tone je gledal na griček za cerkvijo, kjer je imel vsak čas počiti še zadnji strel. Kolobar dima se je vzdignil v zrak, za njim je švignil iz velikega možnarja rdeč plamen in po jutranjem zraku se je razgrnil — mogočen strel. — Za nekaj časa je postalo zunaj vse mirno in tiho kakor po noči. Delal se je dan. Tone je gledal skozi okno na nebo, ki se je žarilo zmirom bolj živo. Solnce je imelo vsak čas prilezti izza gora. — V gostem bršlanovem listju nad Tone-tovim oknom so se že zbudili vrabci, podili so drug drugega iz skrivališč, zraven pa čvrčali in čivkali na vse grlo. Oživile so se tudi lastovice na zaboju nad Tonetovim oknom, kamor so vsako leto pripenjale svoja gnezda. Pod oknom pa, kjer je mati napravila malo gredico, so zaspano vzdigovale zgodnje spomladanske cvetlice svoje mokre glavice.

Tone je slastno srkal v sé čvrsti, rezki zrak, ki je puhtel iz jutranje narave in plul skozi okno v njegovo sobo; délo mu je to prijetno, kakor bi pil krepilno zdravilo.

Raz griček pred cerkvijo se je zopet razgrnil strel, zvonovi so zadoneli in iz cerkve se je začela počasi razvijati procesija.

Košček solnca je pokukal izza gora in vođeno obsvetil pokrajino. S svojimi krvavo-rdečimi očmi je solnce zvedavo gledalo v obraz ljudem pri procesiji, ki se je mej travniki in njivami počasi vila doli od cerkve proti Kopačevi hiši. Prvi pari so že prišli mimo. Tone je na oknu prižgal na vsaki strani malega Marijinega kipa po jedno svečo. Mimo okna je prišlo lepo, živo-rdeče bandero, ki se je na lahno zibalo na jutranji sapici. Velik pozlačen križ vrh bandera se je svetlikal in bliščal na solncu. Tone je gledal skozi okno za banderom: živo mu je stopilo v spomin, kako ponosno ga je nosil prejšnja leta on. Veselje in zadovoljnost mu je takrat žarela iz očíj, ko je tako moško stopal na čelu vse procesije. In letos? . . . Letos je bil drug na njegovem mestu.

Vedno bliže je slišal Tone cingljanje zvončkov. Z Najsvetejšim so bili že blizu. Tone je zagledal pod „neбом“, ki so ga nosili štirje ključarji, mej njimi tudi njegov oče, upognjeno postavo z belimi lasmi — starega župnika. Stopal je počasi z drsajočimi koraki pod neбом in držal v rokah zlato monštranco. Ob strani je šel kapelan z belo kadivnico v roki. Spređaj pa so zvončkljali strežniki. — Tone se je spomnil, kako je bil nekdaj tudi on otroško ponosen na to, da je smel zvončkljati pri procesiji s tistimi malimi, srebrnimi zvončki. Kako nedolžno vesel in zadovoljen je bil takrat!

Že so prišli z neбом prav tik okna. Pri oknu je župnik zapazil Toneta, ki se mu je zdelo, da je župnik malo nagnil monštranco nalašč proti njemu. Toneta je oblila rdečica, od srama je povesil glavo . . .

V tem je prenehalo zvončkljanje. Po polju se je razgrnilo petje, veselo in navdušeno je zadonelo iz krepkih, čistih grl fantov in deklet:

„Zveličar naš je vstal iz groba,
Veseli prepevaj, o kristjan!
Premagana je vsa hudoba,
Rešenja tvojega je dan.
Potrta je pekla oblast,
O, poj, kristjan, hvaležno čast! Aleluja!“

Tone se je zganil, ko je čul ta njemu tako znani napev: pretresel ga je po vsem životu, pretresel na dno duše ... Nekdaj je bil tudi on med temi fanti in dekleti, takrat je tudi njemu navdušeno vrelo iz grla, iz srca:

— — — — —
Veseli prepevaj, o kristjan!

Toda letos? ...

Glava mu je še bolj zlezla na prsi.

Zamislil se je — — —

Živo so mu stopile pred dušo slike iz zorne, nedolžne mladosti ... zraven pa tudi slike iz poznejših let. — Kolika razlika! — nekdanj in sedaj! — Pa kdo je kriv tega? ...

Na lice sta mu prilezli dve debeli solzi ...

Tako zatopljen je še dolgo časa sedel, ko je že procesija odšla mimo njegovega okna.

V sobo je stopila mati, ki je ni zapazil. Tiho je stopila k njemu, mu rahlo položila roko na ramo in ga poklicala:

„Tone! — kaj pa ti je, ti je slabo?“

„Nič mi ni, nič“, je dejal malomarno in je niti pogledal ni, da bi ne videla njegovih objokanih oči. Zato pa je mati nekaj slutila, kaj se godi v Tonetovi duši. Ni hotela več siliti vanj, sedla je k drugemu oknu na klop in vzela mašno knjižico v roke.

A ne dolgo potem se je začel Tone nekaj premikati na stolu. Z robcem je obrisal oči in se obrnil proti materi.

„Mati!“

„Kaj bi rad, Tone?“

„Rad bi videl, da bi prišli gospod k meni; najraje bi, da bi prišli še danes dopoldne, če je mogoče, pa takoj sedaj-le.“

„Bom pa stopila vprašat, če imajo čas. Z nabiti bodo gospod kapelan med mašo lahko prišli.“

Šla je naravnost v zakristijo, kjer se je že župnik napravljal, da bi šel maševati. Predno pa je pristopil, je šel kapelan pred oltar, vzel Najsvetejše in s cerkovníkom sta odšla po cerkvi. Ljudem po cerkvi se je čudno zdelo, komu bi se neki tako mudilo, saj v fari ni bilo nobenega bolnika. A nekateri, ki so mej procesijo Toneta videli pri oknu, so takoj uganili, da ne more biti nihče drugi kakor on.

Zopet so spremljali ljudje Najsvetejše po isti poti kakor prej pri procesiji. Cingljanje zvončka je zopet donelo po polju. Solnce se je upiralo v

mal, z zlatom obšit plašček na kaplanovih prsih. Zlat križček, všit v ta plašček, se je bliščal in svetlikal na jutranjem solncu . . .

Mej tem se je v cerkvi že pričela služba božja. Oblački kadila, ki je je mašnik zažgal za blagoslov, so mirno plavali po cerkvi in se plazili pod obokom. Upognjeni starček je kakor pomlajen zapel čvrsto in navdušeno veličastni: „Et resurexit Dominus vere, Alleluja!“ Iz kora pa je donelo po cerkvi:

„Alleluja! Alleluja! . . .“

Tedaj pa je doli pri Kopaču oprt na očeta in mater klečal Tone ob postelji. Pred njim je stal kapelan s presveto hostijo v roki. Željno . . . pro-seče je Tone upiral svoje oči v sveto hostijo . . . Polagoma, pretrgoma je izgovarjal za kaplanom besede:

„Gospod, nisem vreden, — da greš pod mojo streho, ampak reci le besedo in . . . in ozdravljena bo moja duša! . . .“

Sreča mladinskih let.

(Piše Fr. Kralj.)

VI. Na vrhuncu.

^v
Zve dvakrat smo se pogovarjali o jedi, o telesnem in dušnem kruhu. V tretje, pravijo, gre rado. In res, predragi moji mladi čitatelji, sem se namenil danes zopet govoriti o živežu, in sicer o dušnem živežu. Pa ne o takem, ki si ga sami napravljamo tukaj na zemlji, marveč o prečudnem živežu, ki nam prihaja iz nebes, o nebeški mani, o angeljskem kruhu, o katerem poje sv. cerkev:

„Dodelil si jim kruh iz nebes,
Kateri ima v sebi vso sladkost.“

Vidim, da ste že uganili, da imam v mislih sveto obhajilo, in sicer prvo sveto obhajilo, ki je po pravici imenujemo največjo srečo mladinskih let. Mnogi priletni ljudje, tudi taki, ki so na svetu imeli veliko veselih in srečnih dni, so že naravnost spoznali in rekli, da dan prvega sv. obhajila jim je bil najsrečniši dan, nele v mladih letih, marveč v vsem življenju.

Sedaj imamo mesec junij. V tem mesecu obhajamo spomin najslavnejšega mladinskega zavetnika in angelja v človeški podobi — sv. Alojzija. V ta spomin se deli po največ krajih ravno ta mesec nežni mladini tudi prvo obhajilo, da bi tembolj posnemala svetnikovo vnemo za vse dobro, posebej pa še za sv. obhajilo. Že narava sedaj nagiba prvoobhajance do ljubezni in vneme za ta najsvetejši zakrament. Narava se je vsa prenovila; tako naj se tudi njih duše prenové in vstanejo k novemu življenju po presrečnem zdru-